

УДК 070.4-051 С.Петлюра

СИМОН ПЕТЛЮРА: ЛІТЕРАТУРНИЙ КРИТИК, ПУБЛІЦИСТ, РЕДАКТОР

Ольга Полумисна

*Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
площа Свободи, 4, 61022, e-mail: shyanenko.olya@yandex.ua*

У статті розглянуто загальні положення щодо діяльності С. Петлюри як літературного критика, публіциста, редактора, що дасть можливість у майбутньому більш детально дослідити його літературно-публіцистичний доробок у контексті літературної критики та публіцистики початку ХХ століття.

Ключові слова: редакторська діяльність Симона Петлюри, літературна критика, публіцистика, журналістика.

Ім'я Симона Васильовича Петлюри залишилося в пам'яті українського народу завдяки його послідовній політиці відстоювання національної державності, перетворившись з часом у символ українського національного руху. Протягом багатьох десятиліть постать С. Петлюри звертала на себе увагу, викликаючи неоднозначні оцінки його політичної діяльності та коливаючись від позитивних до вкрай негативних.

Дослідженням життя та діяльності видатного політика займався багато істориків, таких, як Є. Онацький [10], О. Кучерук [6], С. Горевалов [2], І. Пасенко [11], А. Денисенко [3], С. Литвин [8; 9], В. Верстюк [1] та інші.

Склалося так, що в історичну пам'ять С. Петлюра увійшов як Голова Директорії та Головний Отаман військ Української Народної Республіки. А С. Петлюра, передусім, був талановитим журналістом, літературним критиком, театральним діячем. Це входило в коло його життєвих інтересів до того часу, коли С. Петлюрою втягла в себе велика політика, а саме до 1917 року.

На сьогоднішній день літературно-публіцистичний доробок Симона Петлюри, надрукований у різних періодичних виданнях, є майже недослідженим. Тому вважаємо за потрібне для початку зробити загальний огляд творчої діяльності С. Петлюри, з'ясувати його погляди, думки, сподівання та в майбутньому розглянути його напрацювання у контексті літературної критики та публіцистики початку ХХ століття.

З огляду на те, що Симон Васильович Петлюра мав багато родичів духовного сану і мав можливість стати священиком, він обрав для себе інший шлях. Виключення з духовної семінарії, робота на Кубані, потім у Києві вплинули на формування світогляду С. Петлюри та визначили його життєві пріоритети. Він вирушає до Львова, де жив під псевдонімом Святослав Тагон. Саме тут С. Петлюра вперше для себе визначився політично, вступивши до РУП (Революційна українська партія), яка, проіснувавши близько 5 років, стала епохальним явищем для українського руху, згуртувавши навколо себе різномірну масу та об'єднавши її під гаслом української державної незалежності. До складу цієї партії входили М. Порш, В. Винниченко, С. Петлюра та ін. Там же у Львові Симон

Васильович почав свою журналістську діяльність в газеті РУП «Праця» та щомісячнику «Селянин», друкувався в галицькому партійному журналі «Воля», співпрацював з «Літературно-науковим вісником», де й потоваришував з його редактором – І. Франком.

В. Іванис стверджує, що саме тоді С. Петлюра «ввесь свій вільний час віддавав на вивчення літератури і літературної критики, маючи намір працювати на полі української літературної критики» [5, с. 24].

Взимку 1906 р. він виїхав разом з М. Поршем та П. Понятенком до Петербурга, де редагував партійний орган «Вільна Україна». Але вже через шість місяців це видання припинило своє існування. Через півроку С. Петлюра повернувся до Києва і став секретарем щоденної Чикаленкової газети «Рада». Один із сучасників С. Петлюри, Д. Дорошенко, про нього говорив так: «Петлюра був великим любителем театрального мистецтва, він писав у «Раді» рецензії на українські театральні вистави, і його рецензії були дотепні, оригінальні, талановиті» [4, с. 94]. Залишивши «Раду», С. Петлюра з 1907 до 1908 року редагував партійне видання УСДРП – щотижневу газету «Слово», в якій було надруковано багато його статей літературно-мистецького («Пам'яті Івана Тобілевича (Карпенка-Карого)», «До ювілею М. К. Заньковецької», «Уваги про завдання українського театру» та ін.) та соціал-демократичного спрямування.

Особливу увагу слід зупинити на статті С. Петлюри «Українські катедри і український пролетаріат». Поштовхом до її написання стало те, що під впливом революційних подій у деяких вищих навчальних закладах України окремі предмети почали викладати українською мовою. С. Петлюра радів з цього приводу, але особливого захоплення не виявляв, «адже діти українського робітника або бідного селянина не почують її. <...> Нове слово про Україну будуть слухати тільки діти заможних людей, діти буржуазії» [14, с. 20]. З часом стало помітно, що у світогляді С. Петлюри національне починає переважати над класовим. Така роздвоєність погляду переконує нас в еволюції С. Петлюри від революційного соціал-демократичного до національного, державного світогляду. В. Верстюк зазначив, що «ці зрушення стали помітними вже напередодні Першої світової війни, коли С. Петлюра разом із О. Саліковським заходилися видавати в Москві журнал «Украинская жизнь» [1, с. 116]. Про його місце і вплив на сучасників говорить М. Славінський: «С. Петлюра не загубився серед національної еліти, що скупчилася на той час у Москві. Як представник української колонії, він мав серед неї одне з чільних місць; його слова важились, із ним радились в усіх дотичних справах» [21, с. 143].

С. Петлюра почав редагувати журнал «Украинская жизнь», будучи вже досвідченим журналістом і маючи усталені національні погляди, що відіграло немалу роль у становленні його як державника. Саме такого С. Петлюру відкрив для себе в Москві академік Ф. Корш: «Українці самі не знають, кого вони мають серед себе. Вони гадають, що Петлюра видатний редактор, патріот, громадський діяч тощо. Це все правда, але не ціла правда. <...> Він – з породи вождів, людина з того тіста, що колись у старовину закладали династії, а в наш демократичний час стають національними героями. <...> буде він вождем народу українського. Така його доля...» [21, с. 144].

Поруч із журналістикою предметом захоплення С. Петлюри був театр. У 1907–1908 роках він завідував літературною частиною в театрі, очоленому М. Садовським та М. Заньковецькою. До ювілею останньої Симон Васильович написав статтю, присвячену Т. Шевченку та М. Заньковецькій: «... ми провели б певну аналогію між Заньковецькою і таким національним генієм-поетом, як

Шевченко. Як цей є <.....> поетичним виразником нашого національного страждання <....>, то таким самим геніяльним виразником національного горя <...> є Заньковецька на сцені» [16, с. 31]. С. Петлюра вважав, що «театр завше буде об'єктивним покажчиком артистичного розвитку і артистичних настроїв нації в кожний певний момент її історії» [16, с. 49]. Працюючи там, він надавав велику увагу роботі з глядачами, виступав з лекціями перед початком вистави, в яких розповідав про п'єсу та її сценічне втілення, а також характеризував творчість українських драматургів. Як зазначає Г. Лемещенко, «завдяки цим виступам Петлюри, публіка, яка вчашала до Троїцького Народного дому, уперше слухала лекції про українську драматургію рідною мовою» [7, с. 46]. Український театр, драматургія та артистичне життя були близькими С. Петлюрі як літератору, людині, яка й себе, мабуть, відчувала актором. На переконання А. Денисенка, «політик – це актор, у котрого головним залом є суспільство» [3, с. 71]. Це було справді так, оскільки ораторські здібності С. Петлюри та його вміння працювати на глядача неодноразово відзначалися його сучасниками.

За словами С. Сірополка, «Симон Петлюра був найактивнішим членом товариства «Кобзар» та української секції Товариства слов'янської культури в Москві» [20, с. 7]. У своїх промовах С. Петлюра постійно критикував тих, хто виступав проти українського національного руху, наголошуючи на законних інтересах українського народу. Цих поглядів С. Петлюра дотримувався і при редагуванні журналу «Украинская жизнь». На цьому також наголошував і один з його сучасників, Д. Дорошенко: «Старий і досвідчений журналіст Петлюра дуже добре редагував «Украинскую жизнь» [4, с. 36].

Завдяки епістолярній спадщині С. Петлюри можна зрозуміти його позицію як редактора журналу «Украинская жизнь». Листи до Д. Донцова розкривають ті складні умови, за яких довелося редагувати видання. Варто зазначити, що особливого прибутку від журналу не було, а лише маса боргів та постійний пошук коштів для його видання. Уже в липні 1912 року після піврічного виходу часопису, подальша його доля була невідома. Лише після зборів у Москві та декількох поїздок С. Петлюри до Петербурга і Києва, стало відомо, що журнал буде виходити в 1913 році. Журналу допомагали так звані «спонсори», але вони й диктували свої умови, що дуже дратувало С. Петлюру. У листі до Д. Донцова він зазначив: «Ви лише можете здогадуватись, яке се взагалі «межумочное» становище. Се не значить, що всяка безпартійна платформа – non-sens. Специфічні українські умовини, впливу яких зазнала «Укр. Ж.», можуть створити атмосферу, в якій редакторові приходиться кваліфікувати його позицію в продовженні журналу «межумочною» [17, с. 199]. Доводилось виконувати умови меценатів щодо постановки завдань «Украинской жизни».

Гарного порадирика у справах журналу С. Петлюра знайшов в особі Д. Донцова, з яким познайомився і потоваришував ще в 1905 році, коли Донцова арештували і привезли до Києва як співучасника соціал-демократичного руху. Після арешту Д. Донцов вступив до УСДРП і почав активно друкуватися у газеті «Слово», а згодом і в журналі «Украинская жизнь». Саме Симон Петлюра допоміг йому врятуватися у 1919 році, коли владу в Україні захопили соціалісти. Через деякий час Петлюра підтримав кандидатуру Дмитра Донцова як редактора авторитетного журналу «Літературно-науковий вісник». Симон Васильович високо цінував Д. Донцова як літературного критика, «як співробітника з бистрим розумом, з умінням легко, жваво і цікаво порушувати належні питання» [17, с. 199]. Цей погляд поділяла і редакція. С. Петлюра часто пускав без черги до друку статті Дмитра Донцова, через що мав неприємності з іншими авторами, постійно

просив його вказувати на хиби журналу, або на ті моменти, на які редакції треба було звернути увагу: «Се потрібно для того, щоб при наших розмовах про дальші вигляди в справі видання журналу, мати якнайширший матеріал про поліпшення видання» [17, с. 199]. Хоча де в чому між С. Петлюрою та Д. Донцовим виникали певні непорозуміння, а саме через різне трактування завдань журналу. Д. Донцов зазначав у примітках: «Редакція «Укр. Життя» дивилася на неї, як на орган проукраїнської пропаганди серед росіян, я – як на орган протиросійської пропаганди серед українців» [17, с. 196]. Загалом ставлення С. Петлюри до Д. Донцова було об'єктивним, незважаючи на дружні стосунки між ними.

С. Петлюра постійно стежив за матеріалами, присвяченими «Української життя», при цьому намагався налагодити обмін із австро-німецькими журналами «Ukrainische Rundschau» та «Der Kampf». Довгий час редакція не могла зв'язатися з одеськими часописами, де часто згадувалося про журнал «Українська життя». Редакція також пильно стежила за новинами в російській періодиці. Зокрема, це були «Московские ведомости» та «Киевлянин», які спостерігали за українським російськомовним журналом і критикували його, вимагаючи від російського уряду припинити вихід цього видання. Отже, знаючи про те, що адміністрація пильно стежила за «Української життя», і саме через неї дізнавалася про справжній стан українства, С. Петлюра просив надсилати статті і рецензії, «маючи знову передусім інформаційні цілі» [17, с. 196]. Він особисто переглядав весь матеріал і допускав до друку лише той, що відповідав цензурним умовам. С. Петлюра або його дружина редагували статті, які були важкі для сприйняття. Щоб урізноманітнити видання, С. Петлюра вказував теми тих матеріалів, які б він хотів бачити на сторінках журналу: про українське питання в європейській пресі, про польсько-українські стосунки, про наслідки виборів у Галичині, про українських християнських соціалістів, просив надсилати бібліографічні замітки, рецензії.

Протягом всього часу редагування журналу «Українська життя» С. Петлюра написав близько п'ятидесяти матеріалів різноманітного змісту. Особливо він цікавився літературною критикою, просив М. Данька (українського публіциста зі справжнім ім'ям – Микола Троцький) надсилати свої статті на літературні теми, насамперед, про В. Стефаника, О. Кобилянську, М. Яцкова. Звертався з проханням до Д. Донцова написати літературну характеристику Лесі Українці, оскільки «літературна критика про неї мовчить. Се я пояснюю тим, що представники критики ще не доросли до письменниці. Щоб її критикувати, треба знати принаймні не менше, як сама Леся Українка» [17, с. 206]. Неодноразово С. Петлюра просив Д. Донцова написати статтю про видатну письменницю, додаючи при цьому «Молюся «Богові України», аби надхнення Вам послав при писанні тої статті! Видите, Товаришу, я годен в релігійну людину повернутися при такій оказії: що то значить почуття редактора» [17, с. 206].

С. Петлюра написав студії, присвячені вивченню життя та творчого шляху Т. Шевченка, якого назвав ідеологом прийдешньої української революції, а його поезії – закликом до боротьби знедоленого народу. Високо цінував С. Петлюра творчість М. Коцюбинського, про смерть якого писав, що вона «дуже болоче озвалася в душі і жаль по страченій надії відчувається гостро» [17, с. 206]. Однак, основна увага, спрямована на здобуття коштів для подальшого існування журналу, не давала можливості С. Петлюрі займатися улюбленою справою – літературною критикою. Йому залишалось тільки мріяти щодо своїх літературних праць про українських письменників. Особливо С. Петлюра захоплювався творчістю І. Франка, та через велику зайнятість довгий час не міг про нього написати.

Працював С. Петлюра над своєю розвідкою «И. Франко – поэт национальной чести» з лютого аж по липень 1913 р. і з прикрістю зазначав, що «примушений життєвськими обставинами, не міг розвинути як слід своїх думок, лише ескізно висловлених у статті» [17, с. 212]. Крім того, С. Петлюра особисто вів у журналі «Украинская жизнь» рубрику «Литературная летопись», в якій коротко повідомлялося про появу нових журналів та реалізацію поставлених ними завдань, також розміщувалися рецензії, різноманітні відгуки на статті та книги.

Редагуючи журнал, С. Петлюра розумів, яку важливу роль відіграє це видання для українського суспільства. Так, у листі до Д. Донцова він писав: «Де-хто вже запитує, чи буде виходити «Укр. Ж.» у 1914 році. Не знаю, чи варт її видавати. Занадто багато сил витрачається на неї, хоч з другого боку, я бачу безперечне значення її» [17, с. 212].

Крім С. Петлюри, співредактором журналу «Украинская жизнь» був Олександр Саліковський – український громадсько-політичний і державний діяч, публіцист та журналіст, згодом член Центральної Ради, Міністр внутрішніх справ, заступник Голови Ради Народних Міністрів Директорії УНР. У 1913 році О. Саліковський, не знайшовши спільної мови зі співредактором С. Петлюрою, переїхав до Ростова-на-Дону, де редагував одну з найвпливовіших російських провінційних щоденних газет «Приазовский край». У 1916 році О. Саліковський знову повернувся до Москви і вже сам продовжив редагувати журнал «Украинская жизнь». Відрізнялися редакторські погляди у ставленні до російського суспільства. С. Петлюра, в першу чергу, вказував на ті жахливі умови, в яких доводилось існувати українській нації: «ярмо безцеремонних, невинуватих репресій і «запобіжних» заходів, що падають на українство, нечесні вигадки, безглузді інсинуації і злобні доноси з боку націоналістичних кіл російського суспільства» [15, с. 5]. Звичайно, ця атмосфера навряд чи сприяла зміцненню довіри українців до російських кіл.

Погляди О. Саліковського мали інший характер. Він уважав, що українці самі винні у своїх проблемах і повинні бути «ковачами свого щастя, і активною працею мають повернути до своєї справи увагу, співчуття і підтримку кращих представників російської спільноти, які ніколи не ставали на шляху досягнення ким би то не було ідеалів рівності та свободи» [18, с. 27]. Останньою краплею у непорозуміннях між редакторами стала стаття С. Петлюри «Із російського друку», в якій автор намагався показати ставлення російських лібералів до українських проблем. Наскрізно думкою публікації було те, що навіть між російською інтелігенцією немає єдності в поглядах на українське питання: де-хто вважає Україну небезпечною для російського суспільства, на думку інших – її народ заслуговує бути окремою нацією, має право навчатися рідною мовою. С. Петлюра справедливо наголошував на невиконанні представниками Конституційно-демократичної партії, а саме П. Струве, А. Старосельським та іншими її членами своїх партійних програмних положень, у яких вони визнають «право кожної нації на самовизначення» і в той же час піднімають у російській періодиці питання про боротьбу з українством, вважаючи його небезпечним для єдності Росії. У своїй статті С. Петлюра вказав, що російський лібералізм розгубив свої в минулому позитивні риси і назвав ці події «фактом зрушення російського лібералізму в бік великоросійського націоналізму. <...> Колишнє «добре обличчя» державної нації приймає інший вигляд, а в цьому останньому вимальовуються гострі зуби войовничої денационалізації» [12, с. 74]. Саме остання фраза С. Петлюри сприяла появі в наступному номері журналу статті О. Саліковського «На шляху брехні». Її автор, будучи прихильником російських лібералів, вказував

на те, що в російському прогресивному суспільстві «на даний момент відбувається досить інтенсивний процес диференціації у ставленні до національних питань взагалі і українському зокрема» [19, с. 72]. О. Саліковський заявив: «У таких випадках прийнято говорити: «коментар не потрібен». <...>, я гадаю, що редакцією «Украинской жизни» буде дана мені, колишньому її члену, можливість відмежуватися від такої точки зору. Я вважаю її не тільки помилковою, а й ледве чи доречною в журналі з тією програмою і завданнями, які були означені для «Украинской жизни» при виникненні видання» [19, с. 74]. О. Саліковський залишив редакцію і вирушив до Ростова-на-Дону, залишивши С. Петлюру самого керувати виданням (1913–1915 рр.). Цей випадок дає можливість побачити, яких поглядів дотримувався С. Петлюра. Редагування журналу було розділено на два періоди: під редакцією С. Петлюри (1912–1915) та під редакцією О. Саліковського (1912, 1916–1917). Окрім журналу «Украинская жизнь», С. Петлюра друкував свої статті у виданнях «Голос минувшего», «Книгар».

У військовий час (1917–1919 рр.) С. Петлюра підтримував воєнну пресу: «Козацька думка», «Козак», «Ставка», «Дзвін», «Українське слово», «Український козак». Перебуваючи за кордоном у Варшаві, працював у журналі «Трибуна України», «Табір» та ін. Тут він намагався досягти порозуміння з Польщею, зав'язати стосунки з європейськими державами, донести інформацію про Україну. Саме для цього С. Петлюра давав інтерв'ю іноземним журналістам, одне з яких було дане, за словами С. Литвина, журналістові італійського журналу «Лідея національ» (10 березня 1920 р.). Цей журналіст схарактеризував С. Петлюру як людину глибокообізнану, освічену в питаннях української і світової історії, яка вміла тонко і точно аналізувати складні політичні процеси, назвав його здібним публіцистом і талановитим дипломатом. Після прочитання цього інтерв'ю стає зрозуміло, як С. Петлюра любив Україну і мріяв до неї, незалежної, вільної, повернутися: «Я би бажав побачити Вас на Україні, на вільній Україні. Я був журналістом, маю дуже велику симпатію до представників преси і гостру тугу по залишеній професії. Я маю надію, що хутко буду в змозі повернутися до моєї праці публіциста. Які б не були фантастичні чутки про моє перебування в Варшаві, я тут знаходжусь виключно з політичних причин. Крім моєї діяльності з практичного боку, я хочу доказати індеферентним живучість української ідеї» [8, с. 23].

Емігрувавши до Франції, С. Петлюра знаходить можливість для видання українського тижневика «Гризуб» разом із С. Сірополком, Д. Дорошенком, О. Лотоцьким та ін. Саме тут у Франції, в Парижі передчасно закінчив свої дні Голова Директорії і Головний Отаман Військ Української Народної Республіки С. Петлюра, який окрім того був талановитим літературним критиком, публіцистом, редактором. Про його напрацювання у цій галузі свідчить О. Білодід, який стверджує, що після Другої Вітчизняної війни в Нью-Йорку вийшли друком два томи його літературно-публіцистичних праць, з яких в Україні аж тільки зараз опубліковано, може, одну-дві статті» [13, с. 13], які б, при ґрунтовному їх вивченні, розкрили нові грані таланту С. Петлюри-критика.

Як бачимо, творчі й організаторські здібності С. Петлюри виявилися ще на початку його професійної діяльності, виховавши в ньому риси справжнього провідника української нації, захисника свого народу. Перебуваючи у будь-якій країні, він дбав, перш за все, про Україну, про її національні інтереси, що знайшло яскраве відображення в його статтях, надрукованих у різноманітних виданнях. Тож не випадково така яскрава особистість, як Симон Петлюра, викликала симпатії українського трудового народу і змогла залишити слід в історії нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Верстюк В. Симон Петлюра: політичний портрет (до 125-річчя від дня народження) / В. Верстюк // Укр. іст. журн. – 2004. – № 3. – С. 112–126.
2. Горевалов С. Видавнича діяльність Симона Петлюри як складова культурологічного дискурсу / С. Горевалов, І. Савчин // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : Матер. міжнар. наук. конф., 10-12 жовтня 2005 р. – Ужгород, 2005. – 448 с.
3. Денисенко А. Поранене серце нації / А. Денисенко // Пам'ять століть. – 2001. – № 4. – С. 71–73.
4. Дорошенко Д. Мої спомини про давнє минуле (1901–1914) / Д. Дорошенко. – Винніпег-Манітоба : Тризуб, 1949. – 167 с.
5. Іванис В. Симон Петлюра – Президент України (1879–1926) / В. Іванис. – Торонто-Канада : «5-а станиця союзу бувших українських вояків», 1952. – 255 с.
6. Кучерук О. Чи не настав час поставити меморіальну дошку Симонові Петлюрі на будинку колишнього КГБ СРСР у Москві? / О. Кучерук // Пам'ять століть. – 1999. – № 6. – С. 153–154.
7. Лемещенко Г. Вечір, присвячений Симону Петлюрі / Г. Лемещенко, В. Піскун // Слово і час. – 1994. – № 4-5. – С. 45–46.
8. Литвин С. Одна із спроб С. Петлюри докликатися Європи / С. Литвин // Людина і політика. – 2000. – № 1. – С. 22–24.
9. Литвин С. Суд історії: Симон Петлюра і петлюріана / С. Литвин. – К. : Видавництво імені Олени Теліги, 2001. – 640 с.
10. Онацький Є. Чесність з ідеєю / Є. Онацький // Пам'ять століть. – 1999. – № 3. – С. 124–128.
11. Пасенко І. Симон Петлюра і його доба / І. Пасенко // Слово і час. – 1996. – № 10. – С. 66–67.
12. Петлюра С. Из русской печати / С. Петлюра // Украинская жизнь. – 1913. – № 3. – С. 69–74.
13. Петлюра С. Московська воша. Оповідання дядька Семена про те, як московські воші їдять Україну та що з ними треба робити / С. Петлюра. – Київ: Фотовідеосервіс, 1993. – 80с. – (Бібліотека Українця, № 19).
14. Петлюра С. Народе Український : Вибрані статті, листи, документи / С. Петлюра. – Харків: Лівий берег, 1992. – 148 с.
15. Петлюра С. Про переоцінку / С. Петлюра // Украинская жизнь. – 1913. – № 1. – С. 5–13.
16. Петлюра С. Статті / С. Петлюра; [упор. ст. Климчук О.О.]. – Київ: Дніпро, 1993. – 340 с.
17. Петлюра С. Статті. Листи. Документи: Т. 2. / С. Петлюра; [ред. кол. Т. Гунчак, Л. Дражевська, П. Йосипишин та ін.]; Укр. вільна АН у США, Б-ка ім. С. Петлюри в Парижі. – Нью-Йорк : [б.в.], 1979. – 627 с.
18. Саликовский А. Больной вопрос / А. Саликовский // Украинская жизнь. – 1912. – № 2. – С. 22–32.
19. Саликовский А. На ложном пути / А. Саликовский // Украинская жизнь. – 1913. – № 4. – С. 70–74.
20. Сірополко С. О. Історія освіти в Україні / С. О. Сірополко; [вступ. ст. С. Ільницький, Т. Беднаржова]. – К. : Наук. думка, 2001. – 912 с.
21. Славінський М. Заховаю в серці Україну: поезія, публіцистика, спогади / М. Славінський; [упоряд. Б. Славінський, Д. Славінський]. – Київ : Юніверс, 2002. – 415 с.

S. PETLIURA: LITERARY CRITIC, PUBLICIST, EDITOR**Olga Polumysna***Vasyl Karazin Kharkiv National University**4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine**e-mail: shyanenko.olya@yandex.ua*

This article studies the general principals concerning S. Petliura's work as a literary critic, publicist, editor that in future will give an opportunity to make more detailed research of his literary-publicistic work in the context of literature critique and publicism at the beginning of the XX th century.

Key words: S. Petliura as an editor, literature criticism, publicism, journalism.

**СИМОН ПЕТЛЮРА: ЛИТЕРАТУРНЫЙ КРИТИК,
ПУБЛИЦИСТ, РЕДАКТОР****Ольга Полумисная***Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина**площадь Свободы, 4, 61022, Харьков, Украина**e-mail: shyanenko.olya@yandex.ua*

В статье рассмотрено общие принципы деятельности С. Петлюры как литературного критика, публициста, редактора, что даст возможность в будущем более детально исследовать його литературно-публицистические труды в контексте литературной критики и публицистики начала XX века.

Ключевые слова: редакторская деятельность Симона Петлюры, литературная критика, публицистика, журналистика.